

טיפים ללומדי הדף- היומי
מיום א' ז' מר-חשון, יום שאילת גשמים עד י"ד מר-חשון תש"ע
על פי הספר: "שיעורים בהגדות חז"ל"
של הרב חנוך גבהרד
מסכת בבא-בתרא מדף ס"ה עד דף ע"ב
קובץ מספר 020

שבועות אחדים שלא יירד בהם גשם. לכן אין לבקש גשם מיד אחר חג הסוכות, כי בקשה זו נמצאת בסתירה, מצד אחד אנו רוצים לראות את התגשמות הבקשה מיד, ומאידך בקשה זו עדיין אינה מתאימה, לכן יש לדחות את הבקשה. אך בסוף החורף, לכבוד העולים לחג הפסח, יכול הגשם לעצור קמעה גם ללא בקשה מיוחדת, שהרי בין ובין כך הוא אינו יורד באופן רצוף בכל חדשי החורף.

ג - גשמים הם ברכה, ולעולם אין לבקש על עצירת ברכה. לכן, בסוף הקיץ כשעדיין לא מבקשים גשם, מתוך התחשבות בעולים לרגל אפשר לעכב את בקשת הגשם בימים אחדים נוספים, ורק אחר כך להכריז על בקשת הגשם. אך במשך החורף שהוא זמן הגשם, אין להפסיק את בקשתו מתוך התחשבות בצרכים צדדיים, כי בזמן האמיתי של הגשמים לא יכול לעמוד הגבאי של בית הכנסת ולהכריז: "מעתה אין לבקש על הגשם והברכה!" לכן אין להתחשב בצרכי העולים ירושלימה, אלא להמשיך לבקש על הגשם.

ד - סעיף זה יבאר מה יעשו העולים אם יראו שאכן גשמי זעף ממשיכים ללא הרף. ישנה הלכה שהנמצא בדרך רחוקה, או בקושי אחר, פטור מלעשות את הפסח, ובמיוחד בשבילו הועיד הקב"ה חודש אחר כך את "פסח שני". על כן, אם שבועיים לפני פסח החורף עדיין בעצמו, אין חיוב לעלות לירושלים, אלא להמתין חודש נוסף, ולקיים את פסח שני. לכן אין צורך להפסיק לבקש על הגשם. לא כן מי שגר במקום מרוחק, והוא נמצא עתה בירושלים, הוא חייב להגיע לביתו, גם אם יראה שמזג אוויר חרפי וסוער מתקרב, שהרי אינו יכול להפקיר את משפחתו ואת נכסיו ולהשאיר בירושלים במשך חצי שנה, עד שיגמר החורף. לכן מתקני סדר התפילה התחשבו בקשיים שעתידיים להיות לו בהיותו חשוף לגשמים מחוץ לעיר, ודחו את בקשת הגשם עד שיגיע לביתו.

ה - אם ירדו גשמים בשעה שעולים ירושלימה, גשמים אלה יחזקו בלב העולים את הרצון להתמודד עם הקשיים הנערמים בדרך של עושי המצווה, היודעים שכל קושי וכל הפרעה נועדו רק להגדיל את הניסיון ולהגביר את השכר, וכשהם יגיעו לירושלים, ישאר זכרון הגשם כזכרון חיובי וכהרפתקאה שהצליחו להתגבר עליה. אבל אם ירדו גשמים בדרך חזרה, אין מצווה מיוחדת לשוב לשדה, לכרם ולדיר, אלא אילוף. על כן עלולה להיפגם המצווה הנכבדה של עלייה לרגל, כי להבא היא תיעשה ברוח קשה ובצער, ואלה שנפגעו מגשמי זעף בדרך חזור, יאבדו את הרצון לעשות זאת פעם נוספת, וכשהם יעלו, יתלווה להם הזכרון המר של הקשיים של הפעם הקודמת.

ז' חשון - יום שאילת גשמים

בשבוע בו מתחילה שאילת גשמים, אנו מוצאים בדף שלנו איזכורים אחדים על אמת-המים (דף סח/א), בור מי-גשמים, ומקווה (דף סח/ב). לכבוד שבוע זה הצגנו את המבואר בשיעורים בהגדות חז"ל על מסכת בבא-מציעא (דף כח/א) בנידון זה. הנימוק לדחות את בקשת הגשם מאז חג הסוכות ועד עתה, הוא, כדי שגם הבאים ממקומות מרוחקים יספיקו להגיע לביתם בטרם יתפסו אותם גשמי זעף. נימוק זה בהחלט משכנע, שהרי בימיהם, ההליכה היתה ברגל, ובקרקע טובענית ובוצית קשה ההליכה ביותר, גם הצידה הנלקחת לדרך נשחתת בגשם, וקשה ללון בגשם תחת כיפת השמים. כל זאת ברור ומובן. אך יש לשאול: אם אכן כל כך דואגים לגרים בקצווי הארץ, מדוע אין מפסיקים לבקש על הגשם כבר בראש חודש ניסן, כדי שהבאים ירושלימה לחוג את החג ולהקריב את קרבן הפסח, שהם לא יצטרכו ללכת בגשם? בשמונה אופנים ניתן לבאר את הסיבה לכך:

א - מי שבא בשלהי הקיץ לבית המקדש לכבוד חג הסוכות, הוא בא בבגדי קיץ, ולא ערוך לחורף כלל, לכן אם יתפסו אותו גשם בדרכו חזרה לביתו, לא תהיה לו כל אפשרות להתגונן, אין לו כלי איכסון מתאימים לאוכל, ואין לו בגדים מתאימים לעצמו. כמו כן בקיץ הוא מוצא לעצמו קיצורי-דרך בשדות היבשים וערוצי הנחלים יבשים, אם יתחילו מטרות זעף, הוא ישקע בבוץ ויסחף במים. על כן יש להתחשב בו ולדחות את בקשת הגשם עד שיגיע לביתו, לא כן מי שבא לבית המקדש בסוף החורף, כדי להקריב את קרבן הפסח, הוא יוצא מביתו בעוד החורף בעיצומו, וכל הדרך מלאה שלוליות, ומראש הוא בא בבגדים ובכלים מתאימים, והוא ערוך להתמודד עם קשיי הגשם והבוץ, ו הולך בדרכים המתאימות גם לימות הגשמים, כגון על האבנים שבצלעות ההרים וכדומה. אם אחר הפסח הוא יחזור לביתו במזג אוויר אביבי, כשהוא בבגדי חורף, אין בכך כל רע.

ב - הרי הגשם אינו יורד במשך כל חדשי החורף ללא הרף, אלא מידי פעם ממטיר גשם ופוסק, ולא רק זאת אלא רוב שעות היום, השבוע, החודש והחורף לא יורדים גשמים, גשמי ברכה הם היורדים בליל רביעי ובליל שבת. לכן, אם לא יהיה גשם במשך הימים האחדים שבהם עולים בני ישראל ירושלימה לחוג את הפסח, אין זו בצורת ולא כל רע. לא כן כשסיימו את חג הסוכות, וזה עתה ביקשו גשם, לא מן הראוי לבקש ולא להתכוון לבקשה. שהרי הסימן המובהק ביותר שהקב"ה מקבל את התפילה, זה כאשר מתחילים הגשמים מיד ביום בו אנו מבקשים עליהם, אף על פי שאחר כך יכולים להיות עדיין

מסכת בבא בתרא דף סה/א הלכתא כוותיכו.

מצאנו כאן שאלה שעד כה היינו סבורים שרק אצל המלאכים בשמים נוכל לפגוש שכמותה. מחלוקת בין שתי קבוצות של חכמים משני בתי-מדרש שונים, ודובר של קבוצה אחת שואל את הדובר של הקבוצה היריבה:

"הלכה כמותנו או כמותכם?"

את הגבות כבר הספקנו להרים עוד לפני ששמענו את התשובה, ולמרבית הפלא אכן התשובה היתה מפתיעה:

"הלכה כמותכם".

כזו התנהגות כיום נובעת משוחד!

המשוחד האחד מסתנוור לקבוע שהצדק איתו, והמשוחד השני מסונוור מהערכה עצמית על התעלותו משיקולי שוחד, וכדי להוכיח זאת לעצמו, הוא אינו מרגיש שתמיד הוא קובע את מה שנראה בעיני ההמון שזו רעת עצמו, אבל לגביו זו אינה רעה, אלא זהו גילגול עיני-צדיק של התעלות עצמית מעל כל שיקולים זרים.

זו הסיבה שבבית משפט יהודי, ירצה השופט הערבי להחניף לבוחריו, ותמיד יפסוק באופן "אובייקטיבי לחלוטין" לרעת אחיו הערבים.

מאחר ובמה זו אינה פוליטית, לא כאן המקום להאנח על שעקרון זה אמנם נכון, אבל בדוגמאות הפוכות לגמרי.

החזון איש ז"ל שהשבוע חל יום פטירתו התבטא פעם על חכמי התלמוד ואמר: "מה לי המלאך גבריאל ומה לי חכם פלוני".

כלומר: ביחס אלינו אין הבדל ביניהם, ועל שניהם צריכים אנו להבין שהם נמצאים גבוה מעל ההבנה שלנו בהרבה מאד דרגות.

איני יודע מה הוא המקור המדוייק שעליו הניח החזון איש את אצבעו כשאמר זאת, אבל כבר פעמים רבות זכינו לפגוש בתלמוד, עד כמה כלל זה אכן נכון כפשוטו.

כי בכבשן בית המדרש מתאדה ה"אני" לגמרי, ונבלע בלהבת הקודש של התורה.

מסכת בבא בתרא דף סה/א הנותן מתנה - בעין יפה הוא נותן.

היה דיון עד כמה מגיע לקונה בגבולות הבית והשדה שקנה, ועד כמה מגיע למקבל המתנה, והמסקנה היא שמקבל המתנה זכאי לשטחי-ביניים ואזורים מפוזרים יותר רחבים מאשר הקונה.

אין לנו עסק בחקר תכונות הנפש וכוחותיה, כדי להבין מהיכן נובע הבדל זה, אבל גם בלי להיות פסיכולוג זועקת העובדה שצריך להתבונן עליה.

האחד משלשל לכיסו של הזולת את מיטב ממונו, כדי לזכות במה שהוא מבקש, וכשהוא מנסה לשלוח

ן - המטרה של הגשם אינה כדי להטיב או להרע לעולי הרגלים, אלא כדי להצמיח את יבול החורף. לכן כהקדמה לחורף מטמינים החקלאים זרעים באדמה, ומתפללים לגשם. אם יתאחר הגשם בימים אחדים, תתאחר צמיחת התבואה, וכל יבול החורף יתחיל לצמוח באיחור קל, דבר שאינו גורם נזק לאיש, שהרי בין כך ובין כך עומד השדה ריק במשך כל חודשי הקיץ. לכן אפשר לעכב את בקשת הגשמים. אך בסוף החורף, כל גשם נוסף משמין את גרעיני החיטה ואת שאר גידולי החורף, שכבר עומדים בקמותיהם, שצריכים להבשיל ולהתייבש עם בוא ימי הקיץ החמים. לכן אם יפסיק הגשם בראש חודש ניסן, כשעדיין זמנו, ימצאו ימי הקיץ החמים תבואה שדופה שהתייבשה בטרם עת, והתקשתה כשהיא עדיין מצומקת. לכן לא ראוי להפסיק את בקשת הגשם, בשעה שהוא כל כך נצרך, וכך יום של גשם הינו משמעותי.

ז - העולים ירושלימה לפני חג הפסח מגיעים שמה טיפין טיפין, האחד מגיע כבר שבועות אחדים לפני החג, כדי להתארגן ברכישת מוצרי החג, או סידור עניינים אישיים, כגון לרשום את בנו לישיבה, קניית בגדים ונעלים, או רהיטים ומוצרי בית, או לחפש אבידה, או כל סיבה אחרת, שמצדיקה שהות בעיר גדולה והומה אדם, כך שאט אט מתווספים הבאים, לכן מי שגר בנהר פרת, וצריך ללכת שבועיים לירושלים, אם ירצה גם לסדר שם עניינים שלא יכול לעשות בכפר הקטן שלו, ומקדיש לשם כך ארבעה שבועות, הוא צריך לצאת מביתו ששה שבועות קודם החג, לשם ההליכה וסידור העניינים, עליו לצאת חודש וחצי לפני חג הפסח. יש היוצאים רק שלושה שבועות לפני פסח, ויש היוצאים שבוע לפני החג, יושבי לוד ומוזיעין יוצאים בערב החג אחר תפילת שחרית ופת של שחרית. הקרובים יותר היוצאים רק חצי יום לפני החג, כדי להגיע לירושלים בדיוק בזמן שחיטת קרבן הפסח. כך שאין זמן מוגדר להצביע עליו, אשר בו נמצא המון אדם חשוף לגשם, ואי-אפשר לבקש על הפסקתו. אבל אחר חג הסוכות, הכל מזדרזים לשוב לביתם. לכן למחרת החג עם שחר, המוני המונים צובאים על שערי היציאה, אחד יעשה דרך בת יום/יומים, והאחר יעשה דרך בת שבוע/שבועיים, אך כולם נמצאים עתה תחת כיפת השמים. זהו ודאי לא זמן מתאים לגשם, כאשר רוב רובה של האוכלוסיה חשופה לצדדים הבלתי נעימים של הגשם. חלקם הגדול יגיע אמנם לבתיהם תוך שבוע. אך כיוון שהתחשבנו בהם ולא בקשנו גשם עד שיגיעו לביתם, יש להחשב כבר בכולם, גם בגרים במקומות מרוחקים יותר.

ח - העולים ירושלימה לפני הפסח, חייבים להגיע שמה בזמן, לכן בלית ברירה הם יילכו גם בגשם, ויגיעו למרות הקשיים, וכשהם כבר יהיו שם, יהיו הקשיים שעברו עליהם רק זכרון העבר. לא כן הגורל של אלה הצריכים לשוב לביתם אחר חג הסוכות, אם יהיו גשמי זעף, הם ייאלצו להתעכב עוד ועוד, דבר שיהיה ודאי למורת רוחם, ועלול לגרום להם לנזקים ולשיבושים.

במשל שלעיל זהו ה"חור" של הביגל, אלא שאצל הביגל, החור נעלם כאשר אוכלים את הביגל, ואילו בבית המקדש, כאשר החרבו אותו, ה"תוך" נותר! אותו לא ניתן להחריב, עליו נאמר: "שערי דמעות לא ננעלו", כי הדמעות פורצות מה"תוך", עליו לא יכולה להיות שליטה למחריבי המקדש.

לא ברור לנו מה יכול קונה החצר לעשות בקניין שלו, אחר שהוא יראה את הנאמר כן, אבל הוא לפחות יכול לדעת, שהוא אמנם שילם מחיר מפולפל, אבל שלא יחשוב שהוא קנה אפס, הוא קנה משהו שאמנם שוה אפס, אבל מאחר ויש כלל: "אין הונאה בקרקעות", אכן אין לו מה לעשות באפס זה, אלא לנסות למכור אותו לטיפש כמותו, או לפחות לחזור על הורט מכאן באזני כל מי שילעג לו על הקנייה המבישה.

מסכת בבא בתרא דף ס"ט

המוכר את השדה לא מכר את החרוב המורכב.

כשמוכרים דבר-מה, באופן טבעי נגררים כל הדברים השייכים אליו.

המוכר שעון, אינו רשאי לפרק אחר כך את הרצועה, ולומר שהיא אינה נכללת במכירה, כי שעון כולל גם את רצועותיו, ומכונת כוללת את מתקן ההרמה הנמצא בתא-המטען.

ישנם דברים שאינם שייכים לחפץ הנמכר, כגון: כשמוכרים שור העומד לחרישה, המכירה אינה כוללת את המחרשה, ומכונת אינה כוללת את המוסך והסככה אשר בחצר הבית.

ישנם גם דברים גבוליים הקשורים במקצת אל החפץ הנמכר, אך הקשר שלהם רופף, עליהן יכול להיווצר אחר כך ויכוח בין הקונה למוכר, האם המכירה כללה את האביזר ההוא.

דגמאות אחדות כאלה מנתה המשנה, בין הייתר נאמר: הקונה שדה שיש בו עץ חרוב צעיר, או עץ שקמה צעיר, עצים אלה נחשבים כחלק בלתי נפרד מהקרקע, והם עוברים לרשות הקונה. אבל אם היו בשדה עצים ותיקים וחסונים שכבר אין להם צורך בקרקע, אלא הם מוכנים לגדיעה כדי להשתמש בחומר הגלם, עצים אלה אינם נחשבים כגוף הקרקע, לכן הקונה לא קנה את החרוב המבוגר, ולא את גזע השקמה הקשה וראוי לעבוד, והמוכר יכול להכנס לשדה ולגדע את העצים הללו, בטרם יעשה כן הקונה.

חוק זה קיים גם בנפש! המבקש לשנות את תדמיו, להיטיב את מעשיו ולשפר את מחשבותיו, אינו זקוק להתחיל לטפל ברבבות הפרטים הקטנים שמהם מורכבת האישיות, אלא אך ורק להסיט את מרכז ההתעניינות לעבר דברים חיוביים, ומהר מאד יגלה שכל אלפי הפרטים הקטנים, אף הם נמשכים אך ורק אחר דברים חיוביים המוצבים במרכז, בדיוק כפי שמבואר במשנה כאן, שהקונה את השדה, הופך להיות הבעלים החוקיים לכל הפרטים הנלוים לשדה, לכן כשערכים חיוביים יקנו את הלב, הם

את ידיו עוד מטר אחד קדימה, זועק המוכר: "לא!" "את זה לא מכרתי לך!"

בא השני שלא שילם מאומה, ומבקש לשלוח את ידיו שני מטר קדימה, והמוכר מדושן עונג מהעובדה שהוא מפסיד עוד עבור דבר שהאיש לא שילם לו, ובחיוך הוא מאפשר למקבל: "בבקשה", "כפי יכולתך".

אין טעם לשאול מדוע יש כזה הבדל, כי גם מבלי להבין מדוע, אנו חשים בו על כל צעד ושעל. אבל יש טעם לזכור את התכונה הזו בהזדמנויות לרוב.

בעסקים בתוך המשפחה ומחוץ לה. כשתגיד שאתה רוצה, אולי תקבל את החצי ממה שתבקש, וכשתגיד שאינך רוצה, תקבל כפל כפליים. אם כל אלה שבאים איתנו במגע יצטרכו לתת לנו את מה שאנו מבקשים, כי "שילמנו להם", הם יצמצמו את הנתונה אל המינימום, אבל כאשר הילדים, האשה, השכן, הקונה, המוכר ושאר כל הסובבים יחוו שומגיע לנו לפנים משורת הדין, לפתע נשברות כל המחיצות, נותנים בשפע ומאשרים לקחת ללא גבול.

מסכת בבא בתרא דף ס"ז א

המוכר חצר, לא מכר לו אלא את האויר.

אמנם ההלכה אינה כך, אבל זו דעתו של רבי אליעזר, ועלינו לתת את הדעת על זה.

הגישה הפשטנית המניחה שהמוכר עשק את הקונה, והוציא ממנו דמים במירמה, מזכירה את ההלצה שנוהגים לשאול ילד קטן: "אחר שאוכלים בייגלה, היכן נותר החור?" ולהשיב: "הממון שעלה בייגלה השאיר חור בכיס ובארנק!"

לכאורה זה מה שהיה כאן, אלא שכאן היה "חור" הרבה יותר גדול, והקונה העשוק שילם עבור דבר הרבה פחות שווה-ערך.

זה נכון רק בערך, כי "אויר חצר" אינו מה שנקרא בשפת ההמון "לופט-גישעפטען" = עסקאות אויר.

הוא לא קנה בועה, אלא משהו מוגדר.

אנו מוצאים פעמים אחדות בתלמוד, שעל שאלות מסוימות שהפנו אל רב, נאמר "שתיק רב" (דוגמא אחת כזו פגשנו בשבוע שעבר, ב"ב סב/א, וישנן עוד הרבה). אם רב לא היה יודע, הוא היה אומר שהוא אינו יודע, הוא שותק כאשר התשובה שלו אינה תואמת את נושא השיעור, כגון שהתשובה תהיה מובנת רק בצדדים הרוחניים שלה, או פי הקבלה והסוד.

הנה לנו דוגמא לכך. אויר החצר אינו שווה לכאורה מאומה, אבל על האויר של בית המקדש נאמר: "יתוכו רצוף אהבה מְפֹנֹת יְרוּשָׁלַם" (שיה"ש ג/ו).

כאשר בני ישראל נצטוו להביא תרומה למקדש, ממה שהם הביאו בפועל בנו את החלקים הפיזיים, ממה שהם רצו להביא עוד יותר ולא היתה להם אפשרות, מזה נבנה ה"אויר" וה"אוירה", זוהי האהבה שהיה רצוף "תוך" המקדש.

בבית, בבית הכנסת ובבית המדרש, ולקוות שהחלק התקוע שם יגרר אותנו פנימה, מפני שאם בין התכונות קיים גם "עץ עבות" המציג נוכחות כבידה, כגון כעס או גאווה, הוא אינו נגרר, אותו צריך לגדוע באופן מיוחד.

יהפכו להיות הבעלים לכל מערכות המחשבה והמעשה.

מסכת בבא בתרא דף סט/

הצריך לגבול סביב הינו חלק מהשדה.

כשאברהם אבינו קנה את מערת המכפלה אשר בשדה עפרון, למרות שהדין-ודברים בין אברהם לבין עפרון, היה על השדה והמערה שהיתה חלק מהשדה, מדגישה התורה מה עוד קנה אברהם מלבד השדה: "ויקם שדה עפרון אשר במכפלה, השדה, והמערה אשר בו, וכל העץ אשר בשדה אשר בכל גבולו סביב" (בראשית כג/ז). כלומר: כל הדברים הטבעיים שהיו בשדה, הכל עבר לרשותו של אברהם אבינו.

אילו היה באותה שעה מקנה צאן ובקר רועים באותו שדה, או שהיו בו משטחי תאנים וענבים המתייבשים בשמש, אין הם נחשבים כחלק מהשדה, וכדי לקנותם, צריך להתנות על כך מראש.

העצים הצעירים הצומחים בדיוק על הגבול, שאיש אינו יודע עליהם, גם הם נכללים בתוך גבולות השדה, שהרי התורה צינה: לא רק מרכז השדה, אלא "בכל גבולו סביב"! כלומר: עצים צעירים שעדיין אין להם נוכחות עצמית, וצריך לציין שהם נמצאים בשדה פלוני, כולם עברו לרשותו של אברהם אבינו.

מכלל זה יצאו חרובים עבותים וגזעים של עצי שקמה חסונים, שאינם צריכים לגבול סביב, כי הם מציגים נוכחות, והכל מכירים אותם בזכות עצמם וללא ציון: "העץ אשר בשדה פלוני", אלא די לומר: "עץ פלוני", כאשר כאלה עצים נמצאים בדיוק על הגבול שבין שני שדות, אינם כלולים בגבול השדה, ואינם חלק מהמכירה. אנו שלא מתעסקים בקניית שדות ומכירתם, צריכים להסיק מסוגיה זו, שלא נצליח לתקוע חלק מהאישיות במקומות החיוביים

מסכת בבא בתרא דף סט/

מכאן למיצר מהתורה.

מזה שהתורה הדגישה: "בכל גבולו סביב" (בראשית כג/ז), הנראה לכאורה כהדגשה מיותרת, שהרי ודאי שאת אשר מחוץ לשדה לא קנה אברהם אבינו, ורק את אשר בתוכו, אלא שהמקרא מציין את הגבול בעצמו, כדי ללמד שדין מצרים וגבולות הוא מן התורה, ממילא, הקונה שדה, גם את רוחב הגבול עצמו הוא קנה, ולא רק את הצד הפנימי של החומה, אלא גם את רוחב החומה בעצמה, זאת במקרה שהחומה מפרידה בין השדה לבין שטח הפקר, ואם חומה זו מבדילה בין שני שדות, חצי עוביה שייך לאחד והחצי השני - לשני.

יש בכך חדוש, כי באופן טבעי היינו מניחים שאין זה אלא הסכמה שבין הקונה למוכר, כדי שלא יתגלעו מריבות אחר כל מכירה ומכירה, מחליטים להשתיק אותה מראש על ידי פשרה של "חלקו", וממילא אם יקדים המוכר ויתפוס לעצמו את רוחב הגבול ואת העצים הנטועים שם, וירצה לטעון בתקדימים שהיו עד כה בבית הדין, היה הקונה מוחזק, ואילו כאן אני מוחזק, לכן "המוציא מחברו עליו הראיה". נוכל להראות לו את הפסוק כאן, הרושם 'טאבו' על הגבול, וקובע שחלוקה זו אינה פשרה, אלא עיקר דין-תורה, ועל המוכר להשיב לקונה את מה שתפס שלא כהוגן.

נושאים אלה על פי סדרת הדף היומי

נלקחו מתוך סדרת הספרים:

"שיעורים בהגדות חז"ל"

על פי סדר הספר "עין-יעקב"

תשעה-עשר חלקים.

אפשר להשיג אצל:

משפחת גבהרד

רח' משך-חכמה 35

מודעין עילית. מיקוד 71919

טלפון 08-97 44 666

מבצע על כל הסדרה: משלוח עד הבית!

"המשלוח עלינו"

לזיכוי הרבים מצוה להפיץ דף זה,

כהקדמה לשבוע של הדף היומי העולמי

אתגאות:

gebhard@bezeqint.net

אתגאת מ"י ישרות את"בה סאכט:

ETGAR11@neto.bezeqint.net

